

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1002

מסכת זבחים קי"ד - ק"כ ♦ מקוואות ג', א' - ג', ד'

בס"ד, כ"ד אלול תשע"ח

השבוע בגליון

- ♦ אכילת קרבנות מחוץ לירושלים
- ♦ אכילת לחמי תודה מחוץ לירושלים
- ♦ הפלת גורל שיקבע מי יימסר לידי הרוצחים!
- ♦ מעלת הגורל נובעת מעריכתו ללא התערבות אנוש
- ♦ האם ניתן ללמוד מן הגורל שנערך עם יונה הנביא

- ♦ "טריפה אינה יולדת", מדוע, וכיצד נהג ב"טריפה" שילדה
- ♦ הרשב"א - "שמה שכחת או שמה טעית"
- ♦ מעקב צמוד אחר בהמה "טריפה"
- ♦ מדוע "טריפה אינה יולדת"?
- ♦ בעלי חיים זוכים להשגחה פרטית, או האם יתכן שיארע נס לבעל חיים ♦ בעלי החיים שבתקופת המבול, נענשו?

דבר העורך

כשעם הארץ ביקש להתקבל לשיבתו של ה"חתם סופר"

ערב יום הכיפורים. גאון הדור, בעל חתם סופר זצ"ל, מסב לסעודה המפסקת עם בני משפחתו וכמה ממקורביו.

מבטי המסובים מופנים אל רבם, ראש הישיבה, היושב בראש השולחן ועיניו זולגות דמעות המתגלגלות ויורדות אט אט על זקנו האפור. במקרים מועטים זכינו כי גדולי הדורות שעברו יתארו בעט סופר את רגשות לבם ההומה. הפעם יכולים אנו לצטט את מלותיו הקדושות של רבן של כל ישראל המעיד על סיבת בכיו: "הסב על שולחני הבחור יעקב כץ ואמר לי מחידושויו... **וזלגו עיני דמעות** מרוב **התלהבות שמחה** אשר זיכני ה' לשמוע מבחור רך בשנים כמותו דבר קרוב לאמת מחודד ומגוון כפליים לתושייה" (הובא בגדולי הדורות להגר"מ שטרן שליט"א). גם בשו"ת חתם סופר [חידושי תורת משה] מוצאים אנו התייחסות לתלמידו אהובו: "שלום לצנתרות המריקים זהב המסולאים בפז תלמידי בחורים מופלגים כה' ישעי וכה' **יעקב כץ יחי"** (שו"ת חתם סופר, חלק א', או"ח סימן ד', ד"ה שלום לצנתרות).

החתם סופר בכה מהתרגשות על כך שתלמידו מצליח בתורה. אהבתו של גאון הדור לתלמידיו אינה יודעת גבולות, ושמתו פורצת כל מחסום עד כדי דמעות של אושר ושמחה כאשר הם מתעלים בלימוד התורה הקדושה. אהבה זו היא שבסופו של דבר גם הצמיחה את אחד מגאוני הדור, כפי שיתואר במעשה שלפנינו:

מנהג ותיקין הוא בישיבתו של גאון הדור שכונה בעיר פרשבורג בה התמנה לרב בשנת תקס"ו:

דף קטז/א הניחא למאן דאמר טריפה אינה יולדת

"טריפה אינה יולדת", מדוע, וכיצד נהג ב"טריפה" שילדה

כידוע, בהמה שלקתה באחד מאבריה, ומחמת כך היא אינה יכולה לחיות מעל שנים עשר חודש, הרי היא "טריפה" שאסורה באכילה [כן הוא להלכה, עיין חולין מב/א בסוגיית טריפה חיה או אינה חיה]. בהמה שהיא "טריפה" גם אינה ראויה לשמש כקרבן, ובסוגייתנו מבואר, כי אף בני נח, אשר רשאים להביא קרבן בעל מום, לא יביאו קרבן "טריפה". זאת אנו למדים מנח, אשר ביציאתו מן התיבה הקריב קרבנות מן הבהמות ששרדו בתיבתו, והגמרא דורשת מן הפסוקים, כי בהמות "טריפה" לא נכנסו אליה. בקשר לכך, מבואר בגמרא, שקיימת מחלוקת אם בהמת "טריפה" יכולה ללדת, ובמחלוקת זו נתמקד במאמרנו זה.

להלכה נפסק (רמב"ם הל' שחיטה פרק י"א הל' א', "שולחן ערוך" יו"ד סימן נ"ז סעיף י"ח), שבהמת "טריפה" אינה יולדת. לפיכך, אם התעורר **ספק** על בהמה מסויימת אם "טריפה" היא אם לאו, ולאחר מכן היא ילדה, ניתן להסתמך על לידתה כהוכחה לכך שאינה בהמת "טריפה".

הדין נותן, כי גם בהמה אשר ה**וחזקה** כ"טריפה" וילדה לאחר מכן, תסיר על ידי כך את דין ה"טריפה" שדבק בה, שהרי אם "טריפה" היא, כיצד ילדה. אף על פי כן, כתבו הפוסקים (רמ"א שם ע"פ דברי הראשונים) ש"טריפה" שילדה, אינה נחלצת על ידי כך מדין "טריפה", ורק ספק "טריפה" שילדה מבטלת על ידי כך את הספק. בהבנת הדברים קיימות שתי גישות שונות, כלהלן.

יש הסוברים, כי קביעה זו, ש"טריפה" אינה יולדת, אינה ודאית, ולפיכך, כאשר בהמת "טריפה" ילדה, ניתן לשער כי היא נמנית על מיעוט הבהמות שגם בהיותן "טריפה" הן מסוגלות ללדת. רק כאשר בהמה ספק "טריפה" ילדה, ניתן לומר כי מאחר שרוב הבהמות ה"טריפות" אינן יולדות, מסתבר שהבהמה שלפנינו אינה "טריפה" (מאירי חולין מב/א, "פרי מגדים" בשפתי דעת סימן ל' ס"ק ה' לענין י"ב חודש, ו"פלתי" ו"כתב סופר" הנ"ל לענין לידה).

הרשב"א - "שמה שכחת או שמה טעית": לעומת זאת, כאשר הרשב"א (שו"ת ח"א סימן צ"ח) נשאל, כיצד להתייחס ל"טריפה" שילדה, הגיב בחריפות, כי אין מציאות כזו "וכאלו אתה מעיד על שאי אפשר שראית אותו בעיניך... שמה שכחת, או שמה טעית, או שמה נתחלף לך בזמן או

צעילוי נשמת

הר"ר **אהרן משה גולדשלגר** ז"ל

ב"ר ברש ז"ל

נלב"ע כ"ח באב תשס"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **ברוריה חסידה שורץ** ע"ה

ב"ר משה ישעיהו גוטוטר ז"ל

נלב"ע כ"ד באב תשנ"א

תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידנו
הר"ר **משה שורץ** ומשפ' שיחיו - רעננה

צעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה וסרצוג** ע"ה

ב"ר אהרן אליעזר ז"ל

נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

לעילוי נשמת

מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל

נלב"ע כ"ה מנחם אב תשס"ב **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

שמה נתחלפה לך בהמה זו באחרת", ולא נחה דעתו עד שכתב, כי אם יימצא אי מי שיעיד שראה בהמה טריפה שילדה "יבטל המעיד ואלף כיוצא בו ואל תבטל נקודה אחת ממה שהסכימו בו חכמי ישראל הקדושים הנביאים ובני נביאים ודברים שנאמרו למשה מסיני". זאת, מאחר שלדעתו הקביעה ש"טריפה" אינה יולדת, חלה על כל הבהמות ללא יוצא מן הכלל.

מעקב צמוד אחר בהמה "טריפה": ובכל זאת, כיצד יש להתייחס למקרה שבו נערך מעקב צמוד ומדוקדק אחר בהמה "טריפה" והכל נוכחים לדעת כי היא ילדה, או שהיא האריכה ימים יותר משנים עשר חודש? מקרה כזה אומר הרשב"א (ועיין ש"ך יו"ד סימן נ"ז ס"ק מ"ח, ו"פרי חדש" שם ס"ק נ), ייאצלף אותנו להודות כי לבהמה זו אירע נס משמים! שכן, באופן טבעי "טריפה" אינה יולדת [ראה בהרחבה במאמר הבא].

נוכחנו לדעת, כי לכל הדעות, בהמה שהתעורר ספק אם היא "טריפה", ולאחר מכן היא ילדה, יצאה מכלל "טריפה". עדיין עלינו לברר, האם הלידה לבדה מוכיחה שאינה טריפה, או שמא התעברותה ולידתה הם המוכיחים על כך. נידון זה יבוא לידי ביטוי בבהמה שהתעברה ולאחר מכן התעורר ספק אם היא טריפה, האם לידתה מהווה הוכחה שאינה טריפה?

מדוע "טריפה אינה יולדת"?: ובכן, כדי לענות על שאלה זו, עלינו לעמוד על מהות הסיבה שבגינה "טריפה" אינה יכולה ללדת. האם הדבר כן משום שאין בכחה להתעבר, או אולי בשל כך שהלידה קשה עליה, או שמא שתי הסיבות יחדיו הן הבסיס לקביעה ש"טריפה" אינה יולדת. אם בהמת "טריפה" אינה יולדת משום שאין בכחה להתעבר, הרי בהמה זו שהיתה מעוברת עוד בטרם התעורר הספק לגביה, לא הוכיחה בלידתה שאינה "טריפה", אולם, אם "טריפה" אינה יולדת משום שהלידה קשה עליה, גם בהמה זו, יצאה מכלל ספק "טריפה" (עיין מאירי חולין נז/ב, "פרי מגדים" פתיחה להל' טרפות, בה"ג הל' טריפות, "מחזיק ברכה" יו"ד סימן נ"ז ס"ק י"ד בדעת הרמב"ם וספר התרומות והסמ"ג, "שולחן ערוך" יו"ד סימן נ"ז סעיף י"ח - שרק עיבור ולידה מהווים סימן בספק טריפה, "ים של שלמה" חולין פ"ג סימן פ' ו"עצי ברושים" סימן ל"א, "חקרי לב" יו"ד סימן כ"ז).

דף קטז/א הניחא למאן דאמר טריפה אינה יולדת

בעלי חיים זוכים להשגחה פרטית, או האם יתכן שיארע נס לבעל חיים

כמבואר בהרחבה במאמר הקודם, לדעת הרשב"א (שו"ת ח"א סימן צ"ח), בהמה "טריפה" אינה יכולה ללדת. הרשב"א כה איתן בשיטתו, עד שכתב, כי אף אם אדם ערך מעקב צמוד ומדוקדק אחר בהמת "טריפה" ונוכח כי היא ילדה, עליו לדעת כי הוא עד לנס פלאי משמים! משום ש"טריפה" אינה יולדת.

דבריו אלו, אודות נס שיארע לבעל חיים, נידונו רבות בין האחרונים, ועוררו מחדש פולמוס עתיק, אם בעלי חיים נתונים להשגחה פרטית, או שמא יש השגחה על המין בכללותו, אם ישרוד בעולמנו או ייכחד (ראה רמב"ם ב"מורה נבוכים", "שומרי אמונים" הקדמון ח"ב סימן פ"א, ובפרקי מבוא שם שהרחיב בדעות בענין וב"יערות דבש" ח"ב דרוש ו). מדברי הרשב"א, סבור רבי אברהם בן מרדכי הלוי [שימש כראש רבני מצרים לפני כארבע מאות שנה] ("גינת ורדים" גן המלך סימן קמ"א), מוכח, כי לדעתו, גם בעלי חיים זוכים להשגחה פרטית, שאם לא כן, כיצד ניתן לתלות שאירע נס לבהמת ה"טריפה".

בעלי החיים שבתקופת המבול, נענשו? בעל ה"גינת ורדים", אף מסתמך על הנאמר בסוגייתנו לביסוס שיטתו. בגמרתנו מסופר, שלתיבת נח לא נכנסו כי אם בהמות שלא נעשתה בהן עבירה, ואילו הבהמות האחרות נידונו למות במי המבול. הרי לנו, כי קיימת גם קיימת השגחה פרטית על בעלי חיים, מי לחיים ומי למוות [ראוי להדגיש, כי בסוגייתנו יש נידון אם לגרוס דבר זה, וכפי שכתב המהרש"א, גירסה זו אינה מובנת. מכל מקום, בסנהדרין קח/ב מוזכר דבר זה בגמרא ומשמעות הגמ' שם, שלא נכנסו כלל, בין טהורות ובין טמאות].

בינתם של בעלי החיים הסתלקה מהם: ואילו בעל ה"חקרי לב" (יו"ד סימן כ"ו) מאריך בדבריו לחלוק על שיטה זו, ואת דברי גמרתנו, בה מבואר, כי בעלי החיים החוטאים לא נכנסו לתיבת נח, הוא מייחס (עפ"י פירושו של מהר"ש יפה) לשינוי הקיצוני שחל בבעלי החיים. אפשר, הוא אומר, שבעלי החיים שבתקופת נח, היו בצביונם השלם כבריאתם בששת ימי בראשית, והללו ניחוו במעט דעת ולפיכך נענשו! ואילו בעלי החיים של ימינו... [ע"ע באברבנל בראשית ט/ה, וב"שפתי חיים" להגר"ח פרידלנדר זצ"ל, אמונה והשגחה א' בירור בעניין השגחה פרטית לבע"ח].

נידון זה חובק עולם ומלואו, ולסיום נציין את המסופר בירושלמי (שביעית פ"ט, הובא בתוס' עבודה זרה טז/ב ד"ה "דימוס פטור אתה") על רבי שמעון שראה צייד המנסה לצוד עופות, והיתה בת קול יוצאת וקובעת איזה עוף ינצל מחיצו של הצייד, ואיזה יפול למרגלותיו. מעשה זה נמנה על ידי בעל "התניא" עם מספר דוגמאות נוספות שהביא, כדי להוכיח שיש השגחה פרטית על בעלי חיים.

תלמיד חדש כי חיפוף ללמוד בישיבת פרשבורג, היה מתייצב תחילה בביתו של הרב ששוחח עמו קמעא, וכבר עמד על טיבו וקבע את עתידו לשבט או לחסד.

לעיתים אין התלמידים מבינים את שיקוליו של הרב, אך הכל יודעים שרבונו יודע את אשר הוא עושה, ובפרט אחר שבאחת הפעמים בה נמנע לפליאת הכל לקבל לישיבה בחור ברוך כשרונות, גילה את שיקוליו הנסתרים והסביר: בחור זה אכן גאון הוא, אך כשנכנס לבחינה ראיתי שדרך ברגליו על הסכך שנשאר אחר החג בחצר, ומכך למדתי שאין לו רגש לדבר שבקדושה ואינו ראוי ללמוד בישיבתנו.

ויהי היום, ובפתח חדרו של החתם סופר ניצב נער צנום ובקשתו בפיו: רצוני ללמוד תורה. עיני הנער הבורקות בתום ופניו הזכות, העידו כאלף עדים כי חשקה נפשו בתורה. הרב הושיט את ידו לשלום ופתח בשיחה קלה עם התלמיד החדש. לצערו הרב נוכח החתם סופר, כי כגודל רצונו של הנער ללמוד, חסר הוא את הכישורים הדרושים לכך. כמעט החל החתם סופר לייס את הנער ולברר אל ליבו מילות של תנחומים והגיון על כך שאין זה המקום המתאים עבורו, ואף היפך במחשבתו, שמא יסכים מי מבעלי המלאכה שבפרשבורג הגדולה, לקחת את הנער תחת חסותו וללמדו מלאכה הגונה שממנה יוכל לשבור את מטה לחמו.

הנער שעשה דרך ארוכה ומפרכת מביתו עד למפתן דלתו של גדול הדור, הרכין את ראשו בהכנעה, כמו ידע מראש את התשובה אותה הוא עומד לשמוע. הוא כבר שמע אותה יותר מידי פעמים בחייו מכדי שיוכל להעלות בדעתו תשובה אחרת: בחור טוב אתה אמרו לו כולם, אולי באמת תנסה משהוא אחר, יותר קל. כך אמרו לו כולם, בכל מקום בו ניסה את מזלו.

אבל, החתם סופר, גדול הדור, אבי יהדות הונגריה, חש, כי נשמה גבוהה ורצון כביר שלא יסולא בפז חביים בתוככי החבור הפשוט לכאורה שניצב לפניו. לו רק יצליח להגיע אל מעמקי פנימיותו ולדלות מתוכה את כוחותיו הנדירים של הנער ולהעלותם אל פני השטח, לעצבם ולכוונם לאפיק הנכון, או אז, יזכה הדור הבא באחד מגדולי תלמידי החכמים, ועל אתר החליט החתם סופר כי מקומו של הנער בישיבתו, בין בחורים ברוכי כשרונות, בקיאים בש"ס ופוסקים.

לא קלה היתה המלאכה. בור ועם הארץ היה הנער, אך החתם סופר לא הרפה. מעת לעת התעניין במצבו והתאים לו תרבותות על פי הידע שהספיק לרכוש. תקופה ארוכה חלפה עד שידע הנער תורה ומשניות, ואט אט החל להרגיל את לשונו לשפה הארמית של הגמרא. תלמידים רבים עזבוהו תוך כדי לימודם ואחרים שמילאו את מקומם נואשו גם הם, ורק הנער והחתם סופר בטוחים היו בצעדיהם. הנער לא חדל לרגע אחד מללמוד. בכל רגע פנוי היה משנן את תלמודו ומתחנן בפני בוראו שיתן בו בינה להבין ולהשכיל.

שנים רבות אחר כך, עמד החתם סופר באותו חדר, ליד אותו שולחן בפניו ניצב הנער הצנום לפני שנים רבות. הזמן נתן את אותותיו בפניו של גדול הדור. מלחמתו העיקשת והבלתי מתפשרת ברפורמים, גם היא חרצה את רישומיה במצחו הרחב. חיוך רחב האיר את פניו של החתם סופר. בסמוך אליו, ניצב בנו בעל הכתב סופר שאחז בידו איגרת שהגיעה אל אביו ממרחקים. אגרות כאלו היו מגיעים לעשרותיהן בכל יום, אך פלפול גאוני שכזה כבר מזמן לא הצליח מאן דהוא לכווץ בתוך משפטים קצרים כל כך. לרגע אחד נלפתו אצבעותיו סביב משענתו העגולה של הכסא, כאומר, אכן סתירה עצומה ונוראה יש כאן, ובמשנה, התרחשה ידו וליטפה באהבה את האותיות המאירות שהסבירו בפשטות מדהימה, מדוע אין שתי הסוגיות דומות זו לזו כלל ועיקר. חלקיה הנוספים של האיגרת גילו כי האיש שאחז בקולמוס בקיא בכל מכמני התורה הגלויים והנסתרים כאחד.

הצצה קלה בשולי האיגרת גילתה לכתב סופר כי הכותב הוא לא אחר מאשר אותו נער צנום ועם הארץ שהתדפק על דלתו של החתם סופר לפני שנים רבות...

ראוי לציין, כי נידון זה מתמקד בהנהגת הקב"ה בהשגחה פרטית על בעלי חיים, אך ברור ופשוט לכל בר דעת, כי כל נעשה, חי וקיים בעולמנו, הוא על פי רצון הבורא יתברך, כנאמר (נחמיה ו/ט) "ואתה מחיה את כולם".

דף קיב/ב קדשים קלים ומעשר שני לפני מן החומה אכילת קרבנות מחוץ לירושלים

בגמרתנו מבואר, כי בשונה מקרבנות "קדשי קדשים", שיש לאוכלם בבית המקדש בלבד, ניתן לאכול "קדשים קלים" בכל חלקי ירושלים. לדעת בעל התוספות יום טוב, ייחודיותה של ירושלים לגבי אכילת "קדשים קלים", נובעת מן החומה שהקיפה את העיר והקנתה לה מעמד של "מחנה ישראל", שמצורעים אסורים להכנס אליו. לפיכך, הוא תמה, הלא היו בארץ ישראל ערים נוספות מוקפות חומה (עיין כלים פרק א' משנה ז'), ומדוע גמרתנו ציינה את ירושלים בלבד. אין זאת, הוא מיישב, אלא משום שהערים הנוספות מוקפות חומה, רחוקות מירושלים, ולא ניתן להוציא ממנה אליהן "קדשים קלים" שנשחטו בה, משום שבשר היוצא מתחום אכילתו נפסל. לפיכך, ציינה גמרתנו את ירושלים בלבד.

אכילת לחמי תודה מחוץ לירושלים: בכל זאת, בעולם הישיבות לא ויתרו, חיפשו ותרו אחר אפשרות לאכילת קדשים קלים מחוץ לירושלים ומצאו: על המביא קרבן תודה מוטל לאפות ארבעים חלות תודה. בעל הקרבן יכול להשאירן בעירו, לשחוט את קרבן התודה בירושלים, ולשוב לעירו מוקפת החומה כדי לאכול בה את החלות אשר הפכו ל"קדשים קלים"... שבה אם כן הקושיה לאיתנה, מדוע הזכירה המשנה את ירושלים בלבד [ועיין בספר "זרע אברהם" ובספר "מקור ברור" שהעלו אפשרויות נוספות שלא יהיה פסול יוצא].

אכן, בשם רבי חיים מבריסק זצ"ל מוסרים, כי מדברי הרמב"ם עולה שלא כדעת התוספות יום טוב, ולא כל עיר המוקפת חומה מוכשרת לאכילת "קדשים קלים". שהנה, כתב הרמב"ם (הל' ביאת מקדש הל' ח'), כי מצורע הנכנס לירושלים - לוקה, לא כן אם נכנס לעיר אחרת מוקפת חומה. הרי, שחומתה של ירושלים קידשתה, יותר משקידשו שאר החומות את עיריהן.

שני תנאים לאכילת קדשים: לא זו בלבד, אלא שמדברי רש"י (קיב/ב ד"ה "לפנים מן החומה") אף עולה, כי שני תנאים שונים נדרשים לאכילת "קדשים קלים". א. מחנה ישראל. ב. "ואכלת שם לפני ה'". מעתה, אף אם שאר הערים מוקפות חומה מחנה ישראל הנה, הרי אינן "לפני ה'", והעיר ירושלים בלבד עונה על הגדרה זו [הכרח לפרש כן לרש"י, משום שלדעתו, פסחים ז/א, מצורע לוקה בכניסתו לכל מחנה ישראל, וכן דעת ר"ש בכלים פרק א' משנה ז']. (ספר "שלמי יוסף" עמ"ס זבחים סימן ק"ז מאת הרה"ג ר' אהרן ולדמן).

דף קיט/ב ויפל להם גורל

הפלת גורל שיקבע מי יימסר לידי הרוצחים!

דינים רבים ולא מעט הלכות, תלויים בעריכת גורל. חלוקת הארץ לשבטים נעשתה על ידי גורל, בחירת שני שעירי יום הכיפורים, אחד לה' ואחד לעזאזל היתה גם היא בגורל, ואף את שבעים הזקנים משה רבינו בחר על ידי גורל.

אסור להוציא לעז על הגורל: במדרש (פסיקתא זוטרתא במדבר לד-ב) מבואר, שאסור להוציא לעז על הגורל. יהושע בן נון אף ביקש מעכן (סנהדרין מג/ב): "בבקשה ממך, אל תוציא לעז על הגורלות, שעתידיה ארץ ישראל שתתחלק בגורל" [בשו"ת הגאונים (סימן ס') אף נכתב בלשון חריפה, כי שותף המבקש לערער על חלוקת השותפות שנקבעה על ידי גורל, הרי הוא כעובר על עשרת הדיברות! אך האחרונים תמהו על לשון זו והשאירו בצע"ג].

מעלת הגורל נובעת מעריכתו ללא התערבות אנוש: כמובן, שאין להשוות בין גורל שנעשה ביד נביא על פי ה', לבין גורל שנעשה על פי החלטת בני אדם המבקשים להכריע על ידי הגורל במחלוקת שהתגלעה או בספק שהתעורר, אך כתב בעל ה"חווות יאיר" (שו"ת סימן ס"א) זצ"ל, כי גם מעלתו של גורל שנעשה שלא על פי ה', רמה ונשגבה היא, משום שהגורלות נעשים "בלי מחשבות אדם ופעולת אנוש מצד התחכמות", ולפיכך, "קרוב הדבר, שאם הגורל כהוגן ידבק בו השגחה עליונה".

האם ניתן ללמוד מן הגורל שנערך עם יונה הנביא: לדעת בעל ה"תפארת משה" (הובא ב"פתחי תשובה" יו"ד סימן קנ"ז ס"ק י"ג) אף ניתן לכפות מוות על אדם באמצעות גורל! נאמר בתוספתא ובירושלמי (תרומות פ"ח סוף הל' ד'), וכן נפסק להלכה (רמ"א שם), כי אם רוצחים מאיימים על קבוצת יהודים שיבחרו אחד מביניהם וימסרוהו להם להמיתו, ואם לאו ימיתו את כולם, אין הם רשאים למסור אחד מהם בכפייה. ה"תפארת משה" מחדש, כי אף שאסור לבחור באופן שרירותי את אחד

בדרך לכל מעלה והישג רוחני בלימוד התורה, עומד היצר בטענה: הדבר קשה, מי יודע אם תצליח להגיע להישגים משמעותיים. אולם, חז"ל הקדושים מלמדים אותנו כי "יגיעת ומצאת" - אדם החפץ באמת, "תאמין" - סופו להשיג. לעיתים, אפילו אנשים בעלי טרדות, שבמחשבה ראשונה אינם מסוגלים ללמוד תורה, כשהם מתמידים להשתתף בשיעורי תורה - סופם שמגיעים להישגים גדולים ורבים.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: תד. 471 בני ברק, פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף קח/א חומר בשחיטה מבעליה ובעליה מבשחיטה

קושיה מהתורה

מעשה שיצא הגרי"ז מבריסק זצ"ל מחדרו בשבת פרשת אחרי מות, פנה אל בני ביתו ושאלם: **יש** ראשונים הסוברים, כי אין חיוב 'העלאה בחוץ' אלא אם המקריב ראוי לעבודה בבית המקדש (ראה "שיטה מקובצת" כריתות ג/א אות יד, ועוד). הביאו נא קושיה מהתורה על שיטה זו! **היה** שם אחד מחכמי ירושלים אשר ענה תיכף ומיד: **בפסוק** נאמר (ויקרא יז/ח) "ואליהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר הגר... אשר יעלה עולה או זבח". והרי גר, כידוע, אינו יכול להיות כהן ולפיכך, אינו ראוי לעבודה בשום אופן... **טוב** מאד, טוב מאד, הפטיר הגרי"ז בשמחה וחזר לחדרו (עובדות והנהגות מבית בריסק ב, רפ"ה).

לומדים משניות זוזכים לאריכות ימים

(תקנת השבון לר' צדוק הכהן מלובלין זיע"א)

ללמוד משנה - מהיום זה קל!

תכנית לימוד יומית
שתי משניות יומיות להשלמת סדר זרעים בשנה

צלצלו עכשיו וקבלו ספר חודשי ראשון **חינם** *3764

פרוש בורר גודל קומפטי עיצוב טפאור ואותיות עיבוד טפאור ואותיות גודל קומפטי עיבוד טפאור ואותיות עיבוד טפאור ואותיות

מבני הקבוצה ולמסרו לידי הרוצחים, רשאי אחד מבני הקבוצה לערוך גורל ולקבוע על פיו מי מהם יימסר לרוצחים לההרג, כפי שיונה הנביא הוטל לים על פי גורל שקבע כי הוא חוטא, כדי להציל את שאר הנוסעים מן הסערה שהתרגשה עליהם.

ניתן לערוך גורל מרצון בלבד: אולם, ה"חזון איש" זצ"ל (יו"ד סימן ס"ט ס"ק א') תמה על כך, אם אכן צודקים דבריו, מדוע הירושלמי שלל באופן מוחלט את מסירת אחד מבני הקבוצה לידי הרוצחים וכתב **"יהרגו כולם ולא ימסרו"**, כיצד זה לא העניק להם הצלה בטוחה ממוות ודאי, על ידי פתרון הגורל? אין זאת, אלא שלא ניתן לכפות עריכת גורל על בני הקבוצה, ואילו יונה הנביא אכן לא הוטל לים על ידי גורל, שהרי הגורל נערך כדי לדעת "בשל מי הרעה הזאת" ויונה הנביא הוא עצמו זה שהורה למלחים להטילו לים, ואכן, איש אינו חולק על כך שאחד מבני הקבוצה רשאי להתנדב להמסר לידי הרוצחים, אם על ידי גורל ואם לאו [כמבואר ברש"י תענית יח/ב ד"ה "בלודקיה"], אך לכפות אי מי מהם על ידי גורל, בלתי אפשרי [ועיין שם הוכחה נוספת של ה"תפארת למשה" שדחא].

הדרן עלך מסכת זבחים

לעילוי נשמת
הר"ר **יוסף ברגר** ז"ל
ב"ר שלום צבי ז"ל נלב"ע כ"ג מנחם אב תשנ"ד
מחשובי מתפללי בית מדרשנו **תנצב"ה**
הונצח ע"י משפחת **לוסטיג וקוק** שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **בנימין וסלי** ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע כ"ז באב תשנ"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **משה חיים הכהן** ז"ל
ב"ר יוסף אליהו ז"ל נלב"ע כ"ט באב תשנ"ח
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר **אביגדור יהודה כהן** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **אסתר רחמים** ע"ה
בת עדינה ע"ה נלב"ע כ"ד אב תשל"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

דף קיב/ב באו לשילה
מקומות המשכן והמקדש רמוזים בפסוק עצמו!
באמת פלא הוא, כותב הגאון מאוסטרובצה זיע"א, כי לא נכתב בתורה מקום בית המקדש. אולם רמז רמזה תורה (דברים יב/יד, יב/יח ועוד): "במקום אשר יבחר ה'". התיבה "בחר" מורכבת מן האותיות "יוד", "בית", "חית", "ריש".
החלק הנסתר מאותיות אלו, היינו, החלק משם האות שאינו מופיע במילה, הן האותיות: וד, ית, ית, ש, שמניינן עולה לאלף מאה ושלושים. אף המילים **שילה**, **נוב**, **גבעון**, **ירושלים**, מקומות המשכן והמקדש, עולים במדוייק למניין זה!...
התורה רמזה במילה "בחר", איה הם המקומות שבהם יבחר ה' לשכן את שמו.
דף קיב/ב ומשהוקם המשכן
שבע יפול צדיק וקם
פתח ואמר האדמו"ר מגור ה"בית ישראל" זיע"א: אבא, בעל ה"אמרי אמת" זיע"א, פירש את דברי התורה כהנים (צו) האומר, שמשו רבינו העמיד ופירק את כל **שבעת** המקדשות שקמו ונתפרקו: המשכן שבמדבר, שבגלגל, שבנוב, שבגבעון, שבשילה, ובית ראשון ובית שני.
ואני אומר, כי פעל בכך, שאפילו אם בדורות מאוחרים בדורינו יפלו יהודים וייחלשו בעבודת ה', יוכלו לקום שוב ושוב, **"שבע יפול צדיק וקם"** - לא יהיה יאוש... ("פאר ישראל" ג - צ).

דף קיג/א וריח ניחוח
בקשת דוד על קרבנות לריח ניחוח
על פי האמור בגמרתנו, כי אין ריח ניחוח בבמה, ניתן להבין היטב את בקשת דוד המלך, בעת שעמד בזמן היתר הבמות והתפלל על בנין בית המקדש שבירושלים (תהלים נא/כ, כא): "היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלם, אז תחפץ זבחי צדק עולה וכליל". רק בבית המקדש העתידי יעלו הזבחים לרצונך ולחפצך, לריח ניחוח לפניך... ("משך חכמה" בתחילת ויקרא).

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!
חייג עכשיו: *3029
או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il